

Acțiuni ale muncitorimii bucureștene sub conducerea P.C.R. împotriva dictaturii militare fasciste

Instaurarea dictaturii militare fasciste și antrenarea României în război slături de Germania hitleristă împotriva Uniunii Sovietice, au avut drept rezultat aservirea economică și politică a țării noastre, suprimarea tuturor libertăților și drepturilor cetățenești.

Singura forță politică ce s-a ridicat cu hotărire împotriva dictaturii fasciste instaurată la 6 septembrie 1940 a fost Partidul Comunist Român exponent al intereselor poporului. El a fost organizatorul și conducătorul tuturor acțiunilor în luptă pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist, pentru o Românie liberă, independentă și democratică.

În scopul completării tot mai mult a informațiilor referitoare la această perioadă, articolul își propune analizarea unor documente inedite existente în arhive, pentru a da o imagine și mai cuprinzătoare asupra luptei desfășurate de muncitorii bucureșteni sub conducerea P.C.R. împotriva dictaturii militare fasciste¹.

Se poate vedea linia tactică și politică a partidului stabilită în această perioadă, munca de propagandă și agitație a comuniștilor din București folosită în rindurile maselor populare.

Un rol de seamă în mobilizarea maselor în luptă l-au avut apelurile și manifestele elaborate de P.C.R. ce s-au răspândit în număr mare în toate cartierele Capitalei.

Situația creată în țară după instaurarea dictaturii fasciste și a declanșării războiului a făcut ca viața întregului nostru popor să se înrăutățească din ce în ce mai mult, datorită măsurilor teroriste luate de guvern și a ruinării economiei naționale. În București, centru industrial cu vechi tradiții de luptă muncitorești se simțea tot mai mult intensificarea exploatarii și reprimarea oricăror tendințe de libertate și drepturi sociale. Aici se auzeau tot mai numeroase glasuri ce dezaprobau guvernul și măsurile luate, precum și intrarea trupelor germane în țară. În informarea primită de I. Antonescu la 16 septembrie 1940, de la organizația de siguranță, se menționa că : „organizația locală București a P.C.R. arată maselor populare că lovitura (militario-fascistă — n.n.) nu a reușit încă să instaureze un guvern stabil și că înainte de întărirea regimului trebuie să se pornească la luptă în frunte cu P.C.R. pentru eliberarea țării”².

¹ Vezi M. Covaci, „Din lupta muncitorilor din București în anii dictaturii militare-fasciste și ai războiului hitlerist (1940—1945)”, revista „Analele Institutului de Istorie a Partidului de pe Rîngă C.C. al P.C.R.”, an 1965, nr. 4, I, 145—158.

² Președintia Consiliului de Miniștri, dos. 119/1940, 108.

Încă din primele zile ale apariției trupelor germane în București, comuniștii au desfășurat o activitate intensă și variată de mobilizare și organizare a maselor populare împotriva dictaturii fasciste, luptând fără pregeț alături de întregul nostru popor împotriva Germaniei hitleriste. Astfel, în noaptea de 12/13 XI 1940 prin cartierele Grand și Grivița s-au răspândit manifeste purtind lozince „Afără cu armata hitleristă cotropitoare; Jos dictatura militară fascistă provocatoare”³. Împotriva acestei invazii, care a însemnat o grosolană încălcare a independenței și suveranității noastre naționale, comuniștii arătau în mod public că „prezența trupelor germane în România nu era necesară”⁴, cerind alungarea din țară a cotropitorilor hitleriști.

Cu toată împotrivirea manifestată de forțele democratice, dictatura militară fascistă a impus din primele momente de guvernare un regim de aservire a țării imperialismului german, de repreșințe și teroare. În aceste condiții, muncitorimes bucreșteană, la chemarea C.C. al P.C.R. a luat o serie de măsuri pentru a se organiza în fabrii și cartiere, împotriva dictaturii militaro-fasciste, contra ocupației germane.

De altfel, în manifestul difuzat de Comitetul local al Partidului Comunist din România, se arătau muncitorilor din Capitală următoarele: „Către voi se îndreaptă în primul rînd chemarea Partidului Comunist. Masele largi populare din întreaga țară așteaptă de la voi semnalul luptei hotăritoare contra regimului capitalisto-moșieresc. Cu Partidul Comunist în frunte porniți la lupta cea mare. Ieșiți în stradă și demonstrați contra dictaturii gardiste...”.

Ca urmare chemările lansate de C.C. al P.C.R. comuniștii au hotărât să organizeze în Capitală o mare demonstrație publică de protest față de comportarea inumană manifestată de fasciști împotriva maselor populare și a elementelor democratice. Astfel în ziua de 18 octombrie 1941, în cartierele Făinari, Tei, Moșilor, Ardeni s-au găsit numeroase manifeste pe care era scris: „Jos condamnările la moarte, cerem amnistie generală”, „Eliberarea tuturor luptătorilor antifasciști”. Văzind că P.C.R. desfășoară o activitate intensă de mobilizare și organizare a maselor populare, fiind singura forță politică privită cu incredere de popor, a trecut la intensificarea teroarei. Se poate vedea îngrijorarea organelor de stat, care așa cum se arăta într-un Buletin informativ din 31 octombrie 1941, au fost arestați 3 membri ai Comitetului Clandestin Comunist din Capitală, Sectorul II Negru, asupra căroru s-au găsit numeroase manifeste subversive, afișe, ilustrate, etichete de propagandă cu diferite inscripții comuniste⁵.

Primind girul generalului Antonescu, organele de siguranță au arestat și predat Curții martiale a Capitalei 5 lucrători comuniști de la Fabrica „Tesătoriile Reunite” care răspândiseră manifeste printre lucrători⁶, și alți șase comuniști din diferite instituții care avuaseră misiunea să fabriche materiale explosive. Dezlănțuindu-și teroarea, autoritățile militare române și germane au arestat sute de comuniști dintră care

³ Președinția Consiliului de Miniștri, dos. 110/1940, fila 6—7.

⁴ Ibidem.

⁵ Președinția Consiliului de Miniștri, dos. 110/1940, 348-344.

⁶ Ibidem, dos. 343/1941.

au trimis în luna iunie 1941 în lagărul de la Tg. Jiu un număr de 119 comuniști considerați „periculoși ordinei publice și siguranței statului”⁷. Ministerul Afacerilor Interne dădea tot mai multe ordine referitoare la „identificarea, judecarea și arestarea” comuniștilor. Din cercetarea rezoluțiilor puse de I. Antonescu pe rapoartele informative ale organelor de siguranță se poate constata că foarte multe aveau rezoluția „să fie impușcați”. Astfel s-a procedat și cu unii lucrători linotipiști de la tipografia „Tiparul Românesc” din București, care avuaseră curajul să în atitudine împotriva politicii Axei și a guvernului antonescian. Măsuri represive s-au luat și în procesul pus la caile împotriva unui grup de 33 comuniști din care 6 au fost condamnați la moarte, 1 la muncă silnică pe viață, 20 la cîte 25 ani muncă silnică iar 6 la cîte 10 ani temniță grea.

Eforturile economice la care România fusese împinsă, atrăseseră după sine o înrăutățire a condițiilor de muncă și de viață a maselor populare. În București ca și în întreaga țară salariile erau reduse și insuficiente în raport cu standardul de viață existent, mai cu seamă la muncitorii și micii salariați.

„Peste tot domnea — așa cum arătau organele de informare — nemulțumirea din cauza scumpetei și insuficienței salarizării pentru a putea face față greutăților de tot felul”⁸.

Scumpirea diferitelor alimente față de veniturile în general reduse ale salariaților și muncitorilor, întrețineau o permanentă stare de nemulțumire, decarece în afară de faptul că unele alimente se găseau greu, în general erau scumpe, iar cantumul celorlalte cheltuieli era foarte ridicat (chirii, imbrăcăminte, transport, taxele școlare, imposibilitatea aprovizionării cu lemn de foc, încălzire) etc.

Lumea săracă, muncitorii, micii salariați, funcționarii, pensionarii nu aveau cu ce să-și cumpere alimentele necesare copiilor.

Zi de zi salariile erau tot mai mult sub nivelul prețurilor, mai cu seamă că specula, datorită lipsei unor articole de primă necesitate, acționa de bunăvoie. Populația era nemulțumită și din cauza ratiei reduse de pilină, a hranei insuficiente, a tratamentului inuman și lipsei de igienă din ateliere, insuflința odihnei și asistenței sociale.

Atrază deosebită atenția nemulțumirile manifestate din cauza insuficienței salarizării la : S.T.B., Uzinele de Gaz și Electricitate, Uzinele Optica Română, Atelierele C.F.R. Grivița, fabricile Aftalion, Falk, Filaratura Românească, Filsar, Galia, Haug, Industria Bumbacului, Metalurgia, Moara Comercială, Pilzer, Podsudeck, Record, Schmidt, Solex, Talpa, Venus, Vica.

La fabrica Malaxa cind 1000 de muncitori au manifestat în fața administrației fabricii împotriva dictaturii antonesciene, organele de poliție și bandele legionare au fost puse să tragă în muncitori și să aresteze numeroși manifestanți. La Vulcan muncitorii adunați în fața administrației pentru a-și expune revendicările lor, au fost atacați de poliție. La Pirotehnia Armatel, S.E.T. și fabrica Voinea legionarii înarmați cu

⁷ Insp. Reg. de Poliție Buc., dos. 28/1941, Președinția Consiliului de Miniștri, dos. 234/1941.

⁸ Insp. Reg. de Pol. Buc., dos. 63/1941, 318.

revolvere au primit ordin să tragă în muncitorii care organizaseră luptă pentru pline și libertate.

La fabricile Rogifer, Talpa, Dimbovița, Trebici, Franco-Română, Garajele Leonida și numeroși muncitori au fost concediați⁹.

Înind seama de nemulțumirea generală care cuprinsese muncitorimea, masele populare din București, comuniștii au căutat ca toate acțiunile îndreptate împotriva dictaturii fasciste să aibă un caracter cit mai organizat și să unească alături de muncitori toate forțele antihitleriste în luptă.

În luptă pentru organizarea clasei muncitoare, organizația locală P.C.R. București, a reușit prin activul său să organizeze diferite acțiuni de luptă împotriva ocupanților hitleriști cum ar fi : răspândirea de manifeste, acțiuni greviste sau demonstrații ale muncitorilor în fața administrației întreprinderilor, diferite acte de sabotaj și alte acțiuni menite să lovească puternic în mașina de război fascistă.

Astfel, în ciuda teroarei polițienești, în cartierele Dudești, Vitan, Vergului, Linăriei, Crivita, Obor, Pantelimon, Iancului și a apar tot mai multe manifeste lipite pe zidurile caselor, pe stâlpii de telegraf, sau aruncate prin curțile locatarilor, cu semnul P.C.R., conținând lozincile : „Vrem pline”, „Vrem pace”, „Vrem libertate”, „Jos scumpetea”, „Trăiască P.C.R.”, „Nu dați bani pentru germani”, „Imprumutul reîntregirii este imprumutul robirii”¹⁰.

În ziua de 3 noiembrie 1941 s-au găsit pe străzile din cartierul Floreasca și pe Bulevardul Brătianu din Capitală, 60 de manifeste comuniste semnate de Comitetul Sectorului I galben al Partidului Comunist Român prin care muncitorii, intelectualii, tineretul și femeile erau chemați să organizeze greve și să inițieze diferite acte de sabotaj.

În numeroase cutii poștale se găseau zilnic manifeste cu conținut anti-german, scrise de mână și multiplicate la șapilograf pe hârtie cartonată și tichete gurmata¹¹.

Dar muncitorii bucureșteni, ținind seama de indicațiile date de P.C.R. au găsit forme de luptă și mai eficace, organizând unele acțiuni directe chiar în interiorul întreprinderilor unde lucrau.

Astfel, în ziua de 14 decembrie 1940, prin manifestul răspândit și difuzat în rindurile muncitorilor de la fabrica de mașini și vagoane Vulcan, P.C.R. indica muncitorilor să organizeze o demonstrație în fața administrației, spre a cere mărirea salariilor în raport cu scumpetea, incetarea concedierilor, suspendarea impozitelor, igienă în ateliere, imbrăcăminte pentru ucenici.

O altă formă de luptă folosită de muncitorii bucureșteni a fost și aceea a trimiterii unor delegați ca să protesteze în fața administrației întreprinderilor în vederea elștigării unor drepturi.

Insufleții de chemările comuniștilor, lucrătorii uzinei Rogifer de la secțiile țevi și oțelării unde era un puternic nucleu comunist, au cerut administrației să dea muncitorilor salariile exact în funcție de munca

⁹ Insp. Reg. de Poliție Buc., dos. 23/1942.

¹⁰ Președinția Consiliului de Miniștri, dos. 110/1940, 7, 342 și 329/1941 ; dos. 330/1941.

¹¹ Idem, dos. 315/1941.

depusă, nu după bunul plac al conducerii uzinei. Respectând indicația organizației locale P.C.R. București, muncitorii s-au adunat în ziua de 19 aprilie 1942 la Camera de Muncă unde reprezentanții acestora (comuniști — n. n.) au arătat nevoie și doleanțele lucrătorilor, demonstrație care a fost de altfel consemnată și de ziarele vremii „Seară” și „Informația”¹².

Metode asemănătoare au folosit și muncitorii Atelierelor C.F.R. Grivă care inițiaseră diferite acțiuni în scopul de a li se mări salariile¹³.

Însuflareți de dragostea de patrie, de a contribui alături de întregul nostru popor la izgonirea fascismului, muncitorii bucureșteni s-au folosit și de alte forme de luptă.

Că urmare a sarcinilor stabilite de C.C. al P.C.R. prin platforma-program din 6 septembrie 1941 intitulată „Lupta poporului român pentru libertate și independență națională”, organizația de partid a Capitalei și-a diversificat metodele de luptă recomandând ca în afara acțiunilor revendicative economice ale clasei muncitoare să se treacă la acțiuni care constau din sabotarea lucrului în întreprinderi în scopul de a micșora producția, fără a se provoca victime omenești, prin lipsa de la lucru, incetinindă pentru a se micșora cantitatea materialului lăsat, lucru de calitate proastă, căutind a se introduce corpuși străini care ulterior să facă materialul lăsat inutilizabil etc.¹⁴.

In același scop în ziua de 3 noiembrie 1941 Comitetul Sectorului I Galben al P.C.R. a desfășurat o serie activități de mobilizare a comuniștilor spre astfel de acțiuni, difuzând chiar în centrul Capitalei pe B-dul Brătianu manifeste care îndemnau populația la luptă directă împotriva mașinii de război fasciste.

Fiecare sector al P.C.R. din Capitală avea sarcini precise asupra modului cum trebuie să-și organizeze acțiunile, echipele având misiunea de a provoca diferite acte de sabotaj în fabrici și uzine, căile de transport etc. Din documentele vremii rezultă că la Arsenalul Armatei¹⁵, Atelierele C.F.R.¹⁶, S.T.B.¹⁷ și alte întreprinderi comuniști organizau tot mai multe acțiuni de sabotaj.

Sunt semnalate acțiunile organizate în zilele de 31 octombrie și 1 noiembrie 1941 în Capitală de un grup de comuniști care au confectionat diferite materiale explosive necesare organizării unor acțiuni de sabotaj îndreptate împotriva mașinii de război fasciste.

La fabrica Malaxa de pildă, muncitorii săbotau prin lucru producția de război, incetinind pe cât posibil ritmul de executare a unor piese. Muncitorii de la secția care confectiona benzile metalice necesare roților de tancuri, în loc să facă 10 piese pe zi realizau numai 5. Cei de la strugărie, în loc să ia un spari mare către care trebuie în realitate lăsat 5 spari mici, ceea ce înseamnă timp de lucru de 5 ori mai mult decât strugărea unui spari mai mare. O roată dințată în loc să se execute în 2 ore

¹² Legiunea de Jandarmi Buc., dos. 42/1942.

¹³ Președinția Consiliului de Miniștri, dos. 329/1941.

¹⁴ Idem, 342 și 348/1941, 294/1942.

¹⁵ Insp. Reg. de Pol. Buc., dos. 28/1942.

¹⁶ Președinția Consiliului de Miniștri, dos. 341/1942.

¹⁷ Idem, dos. 344/1942.

o făcese într-o zi. Erau foarte dese cazurile cind mașinile „se defecau” stagnând simțitor producția destinață mașinii de războli fasciste. Numărul mare de sabotaje provocase o continuă neliniște în rîndurile autorităților, care în ciuda măsurilor represive folosite, raportau următoarele: „Ne ocupăm zadarnic de (comuniști n. n.) cel știuți că adevarata primejdie săt cei care activează nestinheriți în umbră...”¹⁸.

Urmărind aceleași năzuințe ale poporului, muncitorii de la Fabrica textilei „Dimbovița” nu numai că furnizau ţesături de proastă calitate pentru armată, dar au căutat prin răspândirea de manifeste pe Calea Duodenii să facă propagandă în rîndurile cetățenilor cerind „alungarea trupelor germane, jos trădătorul Antonescu călăul poporului român”¹⁹.

La uzinele „Bogifer” muncitorii din fabrica de țevi, sub conducerea comuniștilor au organizat în secții puternice agitații care demonstrau existența unei stări de spirit antihitleriste. Pe poarta fabricii au lipit un manifest semnat „Mișcarea Dezrobirii Naționale — Comitetul Central de luptă”²⁰.

În această perioadă, muncitorii tipografi de la tipografiile „Monitorul Oficial”, „Tiparul Românesc”, „Imprimeriile Statului”, „Editura Dreptatea” și.a.²¹ au tipărit numeroase manifeste sau broșuri conținând liniile directoare de luptă ale P.C.R. din această perioadă, contribuind la confeționarea materialului de propagandă necesar creșterii conștiinței de luptă a maselor populare din București.

La acțiunile antifasciste ale maselor populare bucureșteni, putem menționa și participarea muncitorilor ceferiști din București care, profitind de faptul că conducta de gaze dintre Chitila și Buftea era paralelă cu linia ferată, au spart-o în ideea de a scoate pentru un timp din funcțiune, concomitent conducta cit și circulația trenurilor din cauza expunerii vagoanelor la incendiu²². În cartierul Chitila-Triaj, se difuzase un manifest litografiat în care se cerea muncitorilor ceferiști: „Să punem capăt războbiului, Sirena iar ne cheamă la luptă pentru apărarea drepturilor noastre, pentru salvarea Patriei. ...sabotați munca și producția de război”²³.

În diferite locuri, în special în triaje se găseau grenade, cartușe, tuburi cu substanțe explosive, așezate pe liniile ferate, în vagoanele încărcate cu cărbuni, cherestea sau alte încărcături inflamabile, urmărindu-se prin aceasta să se distrugă parcul rulant C.F.R. pentru a stinjeni transporturile de materiale și muniții destinate frontului²⁴. În conștiința muncitorilor se făcea tot mai mult simțită ideea că tot ce folosea ducerii războbiului să fie necorespunzător: „un șurub prost montat, un minut nelucrat să întîrzie mecanismul războbiului fascist”.

Semnificativ în acest sens este și modul cum s-a produs explozia la fortul Rudeni-Chitila, unde 70 de vagoane cu muniții de calibră întră-

¹⁸ Legiuța de Jandarmi Buc., dos. 42/1942.

¹⁹ Președintia Consiliului de Miniștri, dos. 315/1942.

²⁰ Idem, dos. 292/1943.

²¹ Idem, dos. 323/1942, 332/1942.

²² Insp. Reg. de Pol. Buc., dos. 115/1943.

²³ Președintia Consiliului de Miniștri, dos. 184/1944.

²⁴ Insp. Reg. de Pol. Buc., dos. 113/1943.

58 și 210 mm și 170 vagoane cu diferite alte materiale explosive au sărit în aer.

Comandantul gărzii de jandarmi de la „Uzinele Comunale București-Pantelimon”, arăta că la 25 martie 1943 în apropierea gheretei de la poarta numărul 1 a găsit un manifest prin care masele populare erau chemate să lupte pentru doborarea regimului antonescian și a hitlerismului, pentru instaurarea unui guvern liber ales, eliberarea deținuților politici antifasciști, sabotarea și distrugerea mașinii de război hitleriste. Îngrijorată de această situație, organele de poliție raportau că „în numeroase întreprinderi din Capitală se stâruie indeosebi asupra executării actelor de sabotaj spre a stinjeni mersul normal al producției de război”²⁵.

În ciuda severelor măsuri de ordine luate de Antonescu împotriva comuniștilor, în condițiile creșterii stării de spirit antihitleriste în rândurile muncitorimii, organizația de partid a Capitalei, pe baza instrucțiunilor primite din partea C.C. al P.C.R., a lăsat și unele măsuri de organizare. Astfel, a hotărât să se formeze grupe din 3—4 membri sau simpatizanți comuniști dintre muncitori și intelectuali, conduse de către un membru de partid activ, pentru a cultiva spiritul de inițiativă revoluționară al membrilor săi.

Însuflețiti de dragostea de patrie, de voința de a contribui la alungarea regimului antonescian, comuniștii au organizat case conspirative. S-au organizat grupe de auto-apărare înarmate, pentru paza conducătorilor mișcării comuniste.

În toate uzinele, fabricile și întreprinderile din București, s-au constituit „comitete de fabrică” formate tot din 3—4 elemente capabile de încredere, pregătite pentru acțiuni ce urmău să fi anunțate la timpul oportun. Un rol important l-au avut și grupele sau comitetele patriotice. Acestea au luat ființă pe întreg cuprinsul țării. Ele nu erau pur și simplu organe ale luptei economice ci au desfășurat o largă muncă de propagandă și de atragere a tot mai numeroși oameni ai muncii la lupta anti-fascistă.

În același scop, acționa Grupul patriotic Grivița, care mobiliza masele populare din cartierele Grand și Giulești la acțiuni împotriva regimului antonescian, cerind eliberarea deținuților politici și un guvern liber ales²⁶.

Încă din primăvara anului 1944, se făcuseră simțite tot mai numeroase acțiuni organizate de „Frontul Patriotice Antihitlerist” care sub conducerea P.C.R. a căutat să demonteze adeverințatele manevre ale guvernului antonescian.

În manifestul difuzat în Capitală în ziua de 2 aprilie 1944, se arăta că armata hitleristă se retrage în debandadă, dar în retragerea lor, nemții ne distrug orașele, satele, ogoarele și industria.

Manifestul cerea maselor populare să lupte cu orice preț împotriva lui Antonescu, ca apoi să se instituie un regim democratic²⁷.

²⁵ Insp. Reg. de Pol. Buc., dos. 128/1943—1944.

²⁶ Președinția Consiliului de Miniștri, dos. 104/1944.

²⁷ Ibidem, dos. 104/1944.

Semnalarea a tot mai numeroase acțiuni îndreptate împotriva regimului fascist au înfricoșat la maximum însăși conduceerea statului. Într-o circulară dată de Direcția generală a Poliției către Inspectoratul regional de poliție București, se arată că s-au luat imediat măsuri represive, ordonându-se ca toți cei ce erau dovediți a face propagandă antifascistă prin întruniri și critici în public să fie internați în lagăre²⁸.

Dar, aceste măsuri nu și-au atins scopul, întrucât încep organale siguranței recunoșteau că : „arestind unul se răsteau zece”²⁹. Atragerea și participarea la luptă contra dictaturii militare fasciste și a războiului a muncitorilor, a dovedit justejen liniei tactice a P.C.R. care a reușit ca sub diferite forme să organizeze clasa muncitoare, să o pregătească și să facă posibilă trecerea la assaltul hotărâtor. Forțele patriotice de pe întreg cuprinsul țării sub conducerea P.C.R., au reușit la 23 August 1944 să înălțe definitiv de la conducearea României dictatura militarofascistă antonesciană.

Actions des ouvriers de Bucarest sous la conduite du P.C.R. contre la dictature militaire-fasciste

RÉSUMÉ

Aux autres forces populaires qui ont lutté contre la dictature militaire fasciste instaurée dans notre pays le 6 Septembre 1940 dont la conséquence a été l'asservissement économique et politique du pays aux militaristes allemands et la suppression des libertés et des droits civiques, se joignent également les ouvriers de Bucarest.

Ceux-ci, sous la direction du P.C.R., ont réussi à organiser différentes actions, comme : démonstrations de protestation contre le comportement inhumain manifesté à l'égard des masses populaires et de éléments démocratiques, par exemple celle du 18 oct. 1941 dans les quartiers de Fălmari, Moșilor etc.; diffusion de tracts de propagande antiallemande dans les quartiers de Dudești, Vitan, Vergușul, Lindăriu, Obor, Pantelimon, Iancului; actions de sabotage dans différentes entreprises, telles que : les usines Malaxa, les Ateliers CFR, L'Arsenal de l'Armée, la fabrique de textiles Dîmbovita.

De même, les groupes ou les comités patriotiques ont déployé une vive propagande en vue de la lutte antifasciste et contre le régime Antonesco, comme l'a fait le groupe patriote de Grivița qui a mobilisé les masses populaires des quartiers de Grand et de Ghalești.

Toutes ces actions réunies ont contribué à la réalisation du grand acte historique du 23 Août 1944 qui a marqué définitivement l'abolition de la dictature fasciste d'Antonesco.

²⁸ Mem., dos. 113/1943—1944.

²⁹ Legiunea de Jandarmi Buc., dos. 43/1942—1944.